

ПЛЕМІННІ І ПРОДУКТИВНІ ЯКОСТІ ОВЕЦЬ ТАВРІЙСЬКОГО ТИПУ У ПЛЕМЗАВОДІ ДПДГ «АСКАНІЙСЬКЕ»

О.Г. Антонець, канд. с.- г. наук

Інститут тваринництва степових районів ім. М.Ф. Іванова
«Асканія-Нова» - Національний науковий селекційно-генетичний
центр з вівчарства

Наведено показники розвитку заводського стада овець таврійського типу асканійської тонкорунної породи в ДПДГ «Асканійське» за 2003-2011 роки. Показано сучасний стан племзаводу, проблеми і перспективи селекційної роботи.

Ключові слова: вівці, таврійський тип, жива маса, настриг митої вовни, тонаина волокон

Вівчарство – галузь тваринництва яка виробляє сировину для промисловості – вовну різних типів, овчини, шкіри, смушки та цінні дієтичні продукти харчування – м'ясо, жир і молоко. Вовна, отримана від тонкорунних овець, має діаметр волокон від 14,5 до 25,0 мкм і з неї виготовляють дорогі тканини для суконь і костюмів.

Овець можна утримувати в пристосованих приміщеннях, обладнання і інвентар мають незначну енергоємність і вартість. Тварини відзначаються невибагливістю до кормів, поїдають значну кількість бур'янів, ефективно використовують поживні рештки, пасовищний період може становити до 7-8 місяців на рік.

Але, незважаючи на такі достоїнства, ця галузь в Україні знаходиться в скрутному становищі, яке виникло внаслідок відсутності паритетів цін на продукцію вівчарства та на ресурси, які використані для їх виробництва. Ця ситуація негативно вплинула на племзаводи породи, де внаслідок зменшення попиту на племінний молодняк його вимушені були здавати на м'ясо. Через зменшення рівня фінансових надходжень відбулося значне скорочення поголів'я і рівня продуктивності тварин.

Тому з метою збереження і відновлення племінної бази овець асканійської тонкорунної породи у серпні 2002 року з ДДЕАФ «Асканія-Нова» було передано 1814 овець таврійського типу до ДГ «Асканійське». Вказане господарство розташовано у Каховському районі Херсонської області, має 8855 га ріллі, з яких 4780 га зрошуваних земель. Діяльність господарства спрямована на

виращування зернових (пшениці, ячменю, жита, овса, кукурудзи, проса), масляних (соношнику, ріпаку, льону, сої), кормових і технічних культур (люцерни, еспарцету, віки, конюшини, райграсу, фацелії) та овочів (помідорів, капусти, цибулі, моркви, буряків та інші). Господарство є племінним заводом з розведення чорно-рябї молочної і південної м'ясної худоби.

Розведення овець в господарстві за минулий час можна розподілити на два етапи. 2003-2006 роки були періодом становлення – на ділянці «Олесандрін» було проведено ремонт виробничих приміщень, закуплено інвентар і обладнання, покращені умови роботи чабанів. Завдяки кращому рівню годівлі за чотири роки вирощено 834 переярки, їх продуктивність була високою, так жива маса становила від 56,6 до 68,0 кг, настриги немитої вовни – від 6,9 до 7,9 кг. Це дозволило повністю оновити маточне стадо, що безпосередньо вплинуло на збільшення живої маси при народженні, у баранців - з 3,60 до 4,20 кг, ярочок – з 3,51 до 4,01 кг. Ця тенденція спостерігалася і при відлученні, показник у баранців зріс з 28,71 до 30,31 кг, у ярочок з 27,72 до 28,94 кг.

За результатами атестації суб'єктів племінної справи у 2005 році стадо овець господарства визнано племінний заводом (атестат №5351 видано згідно з наказом №766/130 від 29/12/05).

На другому етапі робота була спрямована на досягнення рівня продуктивності, визначеного «Планом селекційно-племінної роботи із стадом овець таврійського типу асканійської тонкорунної породи ДПДГ «Асканійське» Каховського району Херсонської області на 2007-2011 роки». При сталій чисельності поголів'я необхідно було значно підвищити продуктивність баранів-плідників і баранів-річняків та поліпшити якісні характеристики вовни.

За десять років розведення овець господарство збільшило чисельність поголів'я (табл. 1).

Приріст склав 1103 голови, або 68,4%, проте в значній мірі він обумовлений за рахунок збільшення групи відгодівлі (у 6,6 раз), якої в племзаводі взагалі не повинно бути. Питома частка баранів різних виробничих груп є значною – 20,9%, а вівцематок і переярок вкрай низькою – 40,7%.

На перспективу оптимальною чисельністю стада слід вважати 1900-2000 голів, з них 900-1000 вівцематок, саме на таку кількість тварин розраховані наявні виробничі приміщення.

У порівнянні з материнським стадом значно збільшилася продуктивність інших тварин, особливо чітко це спостерігалось у другому періоді (табл. 2).

Таблиця 1. Чисельність овець в ДПДГ «Асканійське» на початок року, гол

Статевовікова група	Рік					
	2003	2005	2007	2009	2011	2012
Барани дорослі	105	325	174	253	94	144
Барани-річняки	367	317	180	379	562	456
Вівцематки	620	665	730	740	750	750
Переярки	166	275	315	320	325	416
Ярки	353	279	327	347	435	491
Відгодівля	92	47	249	382	539	610
Разом	1703	1797	1975	2421	2705	2867

Таблиця 2. Динаміка продуктивності овець за 2002-2011 рр. (2002 рік – показники овець ДДЕАФ «Асканія-Нова»)

Статевовікова група	Рік					
	2002	2003	2005	2007	2009	2011
Жива маса, кг						
Барани дорослі	94,6	84,0	96,3	105,2	104,4	107,0
Барани-річняки	53,5	49,2	68,2	71,7	71,3	69,2
Вівцематки	62,0	62,0	65,4	68,8	68,4	68,3
Переярки	62,2	59,7	68,0	63,0	68,2	67,3
Ярки	45,9	42,4	53,4	54,0	55,9	51,9
Настриг немитої вовни, кг						
Барани дорослі	8,7	9,6	8,6	10,0	9,6	9,6
Барани-річняки	5,6	5,6	5,7	7,0	7,0	6,5
Вівцематки	6,5	7,1	6,6	6,8	6,3	7,2
Переярки	6,7	7,7	6,9	7,4	7,3	7,2
Ярки	5,3	6,0	6,9	7,3	6,8	6,1
По стаду	5,8	6,2	6,9	7,4	7,0	7,1

Так, жива маса баранів-плідників, у порівнянні з першим періодом, була більшою на 10,7-20,4 кг, баранів-річняків - на 3,5-20,0 кг. У вівцематок, переярок і ярк перевага була не такою великою і становила 3,4-6,3; 0,2-3,3 та 2,5-9,5 кг. Аналогічна тенденція спостерігалася і за настригами немитої вовни, які у баранів-плідників зросли на 0,4-1,0 кг, баранів-річняків на 0,9-1,3 кг, ярк на 0,4-0,8 кг. У переярок збільшення цієї селекційної ознаки було незначним 0,2-0,3 кг, у вівцематок його не встановлено.

Завданням племінного заводу є розведення за лініями, що дозволяє зберігати і передавати потомкам комплекс цінних ознак родоначальників. Генеалогічну структуру стада овець господарства

складають вісім ліній і споріднених груп. Це є оптимальною кількістю для племзаводу і дозволяє отримувати різні варіанти внутрі- і міжлінійних підборів та уникнути інбредної депресії.

Продуктивність стада у значній мірі обумовлена показниками вівцематок, як самої значною за чисельністю групою. За основними селекційними ознаками у розрізі ліній оцінено 363 повновікових (3-5 років) вівцематок. Питома частка тварин лінії 224 склала 73 голови (20,1%), 227 - 65 (17,9%), 369 - 53 (14,6%), 375 - 24 (6,6%), 0058 - 47 (13,0%), 0517 - 44 (12,1%), 1577 - 28 (7,7%), 6.2 - 29 (8,0%), основні продуктивні ознаки наведено у таблиці 3.

Таблиця 3. Характеристика продуктивності вівцематок ДПДГ “Асканійське” у розрізі ліній

Лінія спорід. група	n	Жива маса, кг	Настриг немитої вовни, кг	Настриг чистої вовни, кг	Діаметр волокон, мкм
224	73	71,04±1,01	6,78±0,14	4,00±0,10	24,82±0,23
227	65	66,89±0,77	6,12±0,11	3,56±0,08	23,52±0,19
369	53	67,04±0,85	6,79±0,15	3,91±0,11	23,69±0,25
375	24	65,33±1,43	5,98±0,15	3,47±0,13	23,05±0,46
0058	47	67,13±0,97	6,31±0,13	3,65±0,13	23,63±0,26
0517	44	67,14±0,92	6,20±0,17	3,59±0,12	24,64±0,35
1577	28	66,89±1,16	6,55±0,19	3,44±0,18	23,26±0,52
6.2	29	69,52±1,10	6,50±0,14	3,91±0,08	24,87±0,36
Середнє	363	67,91±0,37	6,44±0,05	3,73±0,04	24,01±0,11

Варіація показника середньої живої маси становила 65,3-71,0 кг, настригу немитої і митої вовни - 5,98-6,79 і 3,44-4,00 кг, діаметру волокон 23,1-24,9 мкм. Вівцематки перевищували вимоги класу еліта за живою масою на 18,7-29,1%, за настригом чистої вовни - на 22,9-42,9%. Яркі теж перевищували вимоги класу еліта - за живою масою на 18,2-21,1%, за настригом чистої вовни - на 29,6-44,4%. У баранів-плідників і ремонтних баранів показники цих селекційних ознак були в межах класу еліта, тому на перспективу їх необхідно збільшити на 15-20%.

У материнському стаді племзаводу «Асканія-Нова» з 1984 по 2005 роки широко використовували високопродуктивних баранів с вовною типу стронг. Це обумовило як значний ріст продуктивності, так і значне огрубіння вовни овець таврійського типу [1, 2, 3, 4, 5, 6]. Про це свідчить характеристика розподілу овець різних статевікових груп за тониною вовни наведена у таблиці 4.

З приведених даних видно, що 11,8% тварин мають огрублену, не типову для тонкорунних овець, вовну - 58, 56, 50 і навіть 48 якості [7].

Таблиця 4. Характеристика овець різних статевовікових груп ДПДГ «Асканійське» за тониною вовни у 2006-2010 роках

Статевовікова група	Тонина вовни, якість							
	80	70	64	60	58	56	50	48
Барани-плідники (n=84)	-	8 9,5	30 35,7	30 35,7	16 19,1	-	-	-
Ремонтні барани (n=114)	9 7,9	50 43,9	42 36,7	10 8,8	2 1,8	1 0,9	-	-
Вівцематки (n=448)	-	17 3,8	141 31,5	170 38,0	86 19,2	26 5,8	6 1,3	2 0,5
Переярки (n=756)	5 0,7	72 9,5	294 38,9	305 40,4	70 9,3	10 1,2	-	-
Ярки (n=455)	15 3,3	128 28,1	254 55,8	57 12,6	1 0,2	-	-	-
Разом (n=1857)	29 1,6	275 14,8	761 41,0	572 30,8	175 9,4	37 2,0	6 0,3	2 0,1

Тонина вовни – селекційна ознака, яка має значну вікову мінливість, особливо це чітко спостерігається на маточному поголів'ї. Так, частка тонких сортиментів (80 і 70 якості) у ярк становить 31,4%, у переярок і вівцематок - 10,2 і 3,8%. Частка середньотонкого сортименту (64 якості) у ярк дорівнює 55,8%, у переярок і вівцематок - 38,9 і 31,5%. Питома частка пониженого сортименту (60 якості) у ярк становить 12,6%, у переярок і вівцематок значно більша - 40,4 і 38,0%.

Тривале використання високопродуктивних баранів з вовною типу стронг з дещо невірвняною вовною призвело до накопичення у стаді значної частки овець з цим недоліком (табл. 5).

Серед баранів-плідників і ремонтних баранів питома частка склала 41,8 і 24,4%, у ярк, переярок і маток вона теж була значною – 34,4; 32,4 і 23,0%. Маток з невірвняною вовною у відтворенні використовували у спеціальних підборах з метою отримання масиву тварин з поліпшеними м'ясними якостями. З 2006 року у відтворенні заводського стада приймали участь плідники тільки з вирівняною вовною.

Дані розвитку мериносового вівчарства у світі свідчать про значний попит і великі ціни на тонкі (18,0–20,0 мкм) і середньотонкі (21,0-23,0 мкм) сортименти вовни. Внаслідок зменшення поголів'я овець у світі, яке спостерігається вже два десятиліття, досить сталим є попит на ягнятину і молоду баранину.

Таблиця 5. Характеристика овець різних статевовікових груп ДПДГ «Асканійське» за сортовим складом рун у 2006-2010 рр.

Статєво-вікова група	n	Вівці з сортами вовни у руні, голів				
		1	2	3	4	5
Барани-плідники	91	15	38	29	7	2
Ремонтні барани	78	10	49	16	3	-
Вівцематки	626	100	382	139	5	-
Переярки	723	90	398	212	22	1
Ярки	96	8	55	30	3	-
Разом	1614	223	922	426	40	3
%	100	13,8	57,1	26,4	2,5	0,2

Враховуючи всі ці тенденції селекційну роботу у племінному заводі ДПДГ «Асканійське» у 2011-2015 роках буде спрямовано за такими напрямками:

- досягнення високих показників настригу чистого волокна у баранів-плідників – 6,5-8,0 кг, ремонтних баранів – 4,0-4,5 кг;
- поліпшення м'ясних форм вівцематок, підвищення живої маси та скоростиглості отриманого від них молодняка;
- підвищення багатоплідності та молочності вівцематок;
- поліпшити тип вовнового покриву та підвищити якісні і кількісні характеристики вовни.

Список використаної літератури

1. Взаимосвязь тонины шерсти с живой массой и настригом шерсти у овцематок асканийской тонкорунной породы [текст] / А.Г. Антонец // Тезисы докладов к XX конференции молодых учёных «Актуальные вопросы обеспечения АПК». - Херсон. - 1993. - С.5.
2. Взаимосвязь между тониной шерсти и основными показателями продуктивности у овец таврического типа [текст] / А.Г. Антонец // Вівчарство. Міжвідомчий тематичний науковий збірник. - Київ. - Аграрна наука, 1998. - Випуск 30, - С.136-138.
3. Некоторые результаты австрализации [текст] / А.Г. Антонец // Стратегия и основные направления развития овцеводства и козоводства в России. - Сборник статей и докладов международной научно-практической конференции 23-25 октября. - Ставрополь. - 2002. - С. 49-55.
4. Тонина шерсти и продуктивность баранов и переярок таврического типа племзавода «Аскания-Нова» [текст] / А.Г. Антонец // Селекционные и технологические основы повышения продуктивности сельскохозяйственных животных. - Международная научная конференция. - Сборник научных трудов, часть II. - Ярославль. - 2003. - С. 146-150.
5. Продуктивність та характеристики вовни овець таврійського типу в

залежності від віку [текст] / А.Г. Антонец // Вівчарство. Міжвідомчий тематичний науковий збірник. - Херсон. - Айлант. - 2005. - Випуск 31-32, - С. 78-82.

6. Характеристика вовни овець племзаводів "Асканія-Нова", "Атманай" і "Червоний чабан" [текст] / А.Г. Антонец // Вівчарство. Міжвідомчий тематичний науковий збірник. - Нова Каховка. – "ПІЕЛ". - 2006. - Випуск 33, - С. 3-10.

7. Звіт про науково-дослідну роботу 32.01/006. «Створити нову мериносову породу овець комбінованого напрямку продуктивності» за 2006-2010 роки (заключний) [текст]. – Асканія-Нова. – 2011. – 162 с.